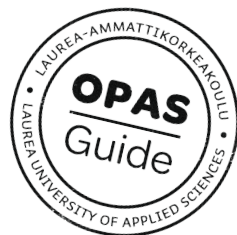

Soili Martikainen & Tiina Ranta

**Vapaaehtoistoimintaa turvallisesti -
opas varhaiskasvatukselle, oppilaitoksille
ja korkeakouluille**

**Copyright © tekijät ja
Laurea-ammattikorkeakoulu 2020
CC BY-SA 4.0**

Taitto: Noora Montonen

Kannen kuva: Shutterstock

Sivun 7 kuva: Anna Earl on Unsplash

Sivun 9 kuva: Naassom Azeved on unsplash

Sivun 11 kuva: Pixabay

Sivun 17 kuva: Shutterstock

Sivun 26 kuva: Soili Martikainen

Sivun 40 kuva: Ben White on Unsplash

Takakannen kuvat: Anna Earl & Kelly Sikkema on Unsplash

Tekijät:

Soili Martikainen

Turvallisuusjohtamisen ja riskienhallinnan lehtori

soili.martikainen(at)laurea.fi

Tiina Ranta

Turvallisuusjohtaja

tiina.ranta(at)laurea.fi | p. 046 856 7891

ISSN-L 2242-5241

ISSN 2242-5225 (verkko)

ISBN: 978-951-799-571-9 (verkko)

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	4
2. Keskeiset käsitteet	6
3. Turvallisuus osana vastuullisen koulutusorganisaation arkea	8
3.1 Mitä turvallisuudella tarkoitetaan	8
3.2 Vapaaehtoistoiminnan ja ansiotyön välinen ero	9
4. Vaatimusten täyttyminen	10
4.1 Turvallisuusjohtamisen eri osa-alueiden lainsäädäntöä	10
4.2 Vastuista ja velvollisuuksista	14
4.3 Rikostaustatöiden selvittäminen alaikäisten lasten kanssa työskennellessä	16
5. Turvallisuusdokumentaatio	18
6. Riskienhallinta	20
6.1 Riskienhallinta	21
6.2 Potentiaalisten ongelmien analyysi	23
6.3 Mitä jos -analyysi	26
7. Vaatimusten täyttyminen	28
7.1 Kohti riskilähtöistä turvallisuuskoulutusta ja -perehdytystä	28
7.2 Turvallisuusilmoitusmenettely osana vapaaehtoistoiminnan turvallista toteuttamista	31
Lähteet	34
Liite 1: Esimerkkejä vapaaehtoistoimintaan liittyvistä riskeistä	38

1. Johdanto

Vapaaehtoistoiminta on saamassa yhä merkittävämpää jalansijaa myös koulutusorganisaatioiden toiminnan arjessa. Niin työntekijät kuin opiskelijatkin suuntaavat osana omaa työtään tai opintojaan suorittamaan vapaaehtoistyötä. Sen suosio näyttää vain kasvavan, jolloin yhä useampi meistä pääsee tätä tärkeää työtä tekemään. Vapaaehtoistyön avulla voidaan apua suunnata myös sellaisiin kohteisiin, joilla omat mahdollisuudet selviytyä hyvän arjen vaatimuksista olisivat muutoin rajalliset. Se, mikä vielä näyttää osalta toimijoita unohtuvan, on vapaaehtoistoiminnan turvallinen ja riskilähtöinen toteuttaminen. Vastuu turvallisen vapaaehtoistyön toteuttamisesta kuuluu niin työhön lähettävälle organisaatiolle, työntekijälle kuin myös vastaanottajalle. Turvallinen työ edellyttää suunnittelua ja sopimista hyvissä ajoin ennen työn aloittamista.

Vapaaehtoistoiminta, toiselta nimeltään vapaaehtoistyö, tarkoittaa omasta vapaasta tahdosta tapahtuvaa, kaikille avointa työtä, joka hyödyttää kolmatta osapuolta perheen ja ystäväpiirin ulkopuolella. Vapaaehtoistoimintaan liittyy käsite yleishyödyllisyys, jolla tarkoitetaan vastikkeetonta, yhteisvastuullista ja autonomista toimintaa. (Valliluoto 2014, 18-19.)

Rochester, Ellis Paine, Howlett ja Zimmeck (2010, 15-16) tuovat vapaaehtoistoimintaan kolme näkökulmaa: palkattoman työn, hyödyllisen vapaa-ajan ja aktivismin näkökulmat. Oravasaari ja Järvensivu (2012, 23-24) kutsuvat aktivismia kansalaisyhteiskunnan näkökulmaksi, jossa motivaatio pohjautuu oma-apuun, vertaistukeen sekä työskentelyyn yhteisten asioiden puolesta.

Euroopan parlamentti (2008) toteaa, että vapaaehtoistoiminnalla on suuri merkitys yhteiskunnalle. Vapaaehtoistoiminta kytkeytyy osallistuvaan demokratiaan, solidaarisuuden vahvistamiseen ja kansalaisyhteiskunnan edistämiseen. Se luo sosiaalista pääomaa lisäämällä yhteistyötä, luottamusta, sitoutumista, jakamista sekä sosiaalisia verkostoja. Se vahvistaa yhteisten käyttäytymissääntöjen noudattamista sekä myös supistaa taloudellisia ja alueellisia eroja. Vapaaehtoistoiminta edistää lisäksi Lissabonin tavoitteita, kuten työllistävyyttä, sosiaalista osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta. (Euroopan parlamentti 2008, 4, 10, 12.)

Valtakunnallisissa kansalaisjärjestöissä vapaaehtoistoiminta on tärkeä voimavara, vaikka sitä tehdään myös palkatulla henkilökunnalla. Toisaalta joissain paikallisissa järjestöissä koko toiminta voi perustua vapaaehtoistoimintaan. Sitä tehdään runsaasti muun muassa liikunnan ja urheilun parissa, vertaistuesssa, tapahtumien järjestämisessä, virkistystoiminnassa, tukihenkilötoiminnassa, terveyden edistämisessä, vaikuttamistyössä, varainhankinnassa, neuvonnassa, talkootyössä sekä hallinnollisissa tehtävissä. Vapaaehtoistoiminnan kumppaneina toimivat esimerkiksi oppilaitokset. (Pessi & Oravasaari 2010, 27-28, 52.) Myös yritykset voivat sisällyttää ulkopuolista vapaaehtoistyötä yritystoimintaansa tai työntekijöitä voidaan kannustaa tekemään esimerkiksi päivän vuodessa vapaaehtoistoimintaa (Valliluoto 2014, 54). Vapaaehtoistoiminnan määrä on kasvussa Suomessa: vuonna 2018 väestöstä 40 % teki vapaaehtoistyötä, kun vastaava osuus vuonna 2015 oli 33 %. Sekä työntekijät että opiskelijat olisivat valmiita tekemään vapaaehtoistoimintaa, jos sitä voisi tehdä työaikana tai osana opintoja. (Stranius 2018.)

Tämä opas tarkastelee vapaaehtoistoimintaa kahdesta eri näkökulmasta sen mukaan, lähettääkö organisaatio vapaaehtoistoimintaa tekeviä muualle vai onko se vastaanottajan roolissa. Opas auttaa työntekijöitä tunnistamaan vapaaehtoistoimintaan liittyvät erityispiirteet ja pyrkii mahdollistamaan turvallisen työn niin sen tekijöille kuin myös vastaanottajalle.

Kommentteja ja palautetta julkaisusta voi lähettää oppaan kirjoittajille Tiina Rannalle ja Soili Martikaiselle.

Vapaaehtoistyön avulla voidaan apua suunnata myös sellaisiin kohteisiin, joilla omat mahdollisuudet selviytyä hyvän arjen vaatimuksista olisivat muutoin rajalliset.

2. Keskeiset käsitteet

Ansiotyö on työtä, josta maksetaan palkkaa tai josta saadaan yrittäjä- tai myyntituloa. Sitä voi tehdä palkansaajana jonkin organisaation palveluksessa tai työnantajayrittäjänä, yksinäisyrittäjänä, ammatinharjoittajana, freelancerina. Ansiotyötä voi tehdä myös perheenjäsenet perheyrietyksissä ja maataloilla palkkaa saadakseen. (Tilastokeskus 2019.)

Asiakkaalla tarkoitetaan tässä oppaassa henkilöä, jolle vapaaehtoistyöntekijä tarjoaa palvelujaan.

Kohdeorganisaatiolla tarkoitetaan tässä oppaassa organisaatiota, jolle vapaaehtoistyötä tehdään.

Vapaaehtoistoiminta tarkoittaa tässä oppaassa kaikille avointa työtä, joka hyödyttää kolmatta osapuolta perheen ja ystäväpiirin ulkopuolella (Euroopan parlamentti 2008, 11). Sitä tehdään usein järjestöjen tai muiden tahojen organisoimana toimintana, kuten myös epämuodollisempina, organisoimattomana toimintana. Vapaaehtoistoiminnan käsite ja sisältö voivat vaihdella järjestävän organisaation toiminnan perustella. (Valliluoto 2014, 13.) Vapaaehtoistyöstä ei makseta, ja työtä tehdään omasta vapaasta tahdosta. Vapaaehtoistoiminta voi olla esimerkiksi osallistumista, kampanjointia, filantropiaa tai muiden palvelemista. (Euroopan parlamentti 2008, 11.) Vaikka vapaaehtoistoinnasta ei makseta palkkaa, voi järjestävä taho korvata vapaaehtoiselle kuluja, kuten matkustuskuluja (Työsuojelu 2015-2019; UN Volunteers 2015 n.d., 23-24). Vapaaehtoistoiminta voi sekoittaa helposti järjestötoimintaan tai vapaa-ajan harrastustoimintaan, johon kuuluvat muun muassa naapuriapu ja perinteinen talkootyö. (Valliluoto 2014, 14-16.)

Vapaaehtoistyö ja vapaaehtoistoiminta ovat tässä oppaassa toistensa synonyymejä.

Vapaaehtoistyöntekijä on henkilö, joka tekee vapaaehtoistyötä vastikkeettomasti omasta vapaasta tahdostaan (Euroopan parlamentti 2008, 11).

Vastaanottavalla organisaatiolla tarkoitetaan organisaatiota, jolle vapaaehtoistyöntekijä tekee työtä.

3. Turvallisuus osana vastuullisen koulutusorganisaation arkea

Menestyvä ja aikaansa seuraava koulutusorganisaatio toimii vastuullisesti, kun se huolehtii kokonaisvaltaisesti turvallisuudestaan kaikessa toiminnassaan. Jotta tähän päästään, edellyttää se paitsi koko kouluyhteisön huomioimista niin opiskelijoiden, henkilöstön kuin myös muiden sidosryhmien näkökulmasta, myös korostettua vastuullisuutta turvallisen vapaaehtoistoiminnan mahdollistamiseksi. Turvallisuus ei synny ulkoistettuna, sirpaleisena, vaan edellyttää systemaattista johtamista ja ennen kaikkea saumatonta yhteistyötä kaikkien kouluyhteisön toimijoiden kesken myös silloin, kun vapaaehtoistoimintaa ollaan ottamassa osaksi koulutusorganisaation toimintaa. Turvallisuuden johtamiseen liittyy keskeisesti riskiperusteisuus, jonka avulla varmistetaan turvallinen toiminta myös vapaaehtoistoiminnassa.

3.1 MITÄ TURVALLISUUDELLA TARKOITETAAN

Turvallisuus on yksi ihmisen perustarpeista (Maslow 1943, 371, 374). Turvallisuus on hyvä ymmärtää laajana käsitteenä, jota voidaan määritellä monella eri tavalla sekä useasta eri näkökulmasta. Koska turvallisuus on vahvasti myös tunnetta, voivat yksilöiden turvallisuuskäsitykset erota toisistaan huomattavastikin.

Turvallisuudella voidaan tarkoittaa myös olosuhdetta, jossa ei esiinny vaaraa. Se on turvaa, jolloin keskiössä on suojautuminen vaaraa vastaan. Samalla se voidaan nähdä turvassa olemisen tilana sekä kykynä tehdä jokin turvalliseksi. (Mäkinen 2007, 56; Kielitoimiston sanakirja 2006, 386.) Sisäministeriö (2017, 6) korostaa, että turvallisuudella on merkittävä rooli hyvinvoivassa ja vakaassa yhteiskunnassamme.

On myös hyvä ymmärtää turvallisuuden moninaisuus osana organisaation kaikkia prosesseja. Organisaation turvallisuus muodostuu yhdeksästä eri osa-alueesta eli toimitila- ja kiinteistöturvallisuudesta, väärinkäytösten ja poikkeamien hallinnasta, varautumisesta ja kriisinhallinnasta, pelastusturvallisuudesta, henkilöstö turvallisuudesta, ympäristöturvallisuudesta, työturvallisuudesta, tuotannon ja toiminnan turvallisuudesta sekä tietoturvallisuudesta (Elinkeinoelämän keskusliitto 2016). Jokaisen toimijan, joka osallistuu vapaaehtoistoiminnan toteuttamiseen tai sen vastaanottamiseen, tehtävänä on huolehtia kaikista näistä turvallisuuden osa-alueista riskiperusteisesti, systemaattisesti ja tavoitteellisesti.

3.2 VAPAAEHTOISTOIMINNAN JA ANSIOTYÖN VÄLINEN ERO

Tärkein ero vapaaehtoistoiminnalla ja ansiotyöllä on se, että ansiotyö on vastikkeellista ja sitä tehdään tyypillisesti työnantajan johdossa ja valvonnan alla. Ansiotyöhön kuuluu yleensä koulutus- ja pätevyysvaatimuksia, kun taas vapaaehtoistointaa tehdään arkitiedoilla ja –taidoilla. Vapaaehtoistointaan osallistuvat eivät voi tehdä tiettyä koulutusta tai pätevyyttä vaativia tehtäviä, jonka vuoksi vapaaehtoistoinnaksi ei lueta ansiotyötä, verotettavaa vastikkeellista työtä, aikapankeissa tehtävää vastikkeellista toimintaa eikä ammattityötä vaativia tehtäviä. Vapaaehtoistoiminnan ja työsuhteen välinen rajanveto on merkittävä, koska työsuhteen syntyminen aiheuttaa työnantajalle velvollisuuksia. Kun vapaaehtoistointaa tehdään palkatun ammattihenkilökunnan rinnalla, on tehtävänjaon oltava selkeä. Vapaaehtoistointaa tekevät henkilöt eivät voi tehdä hoiva- eikä hoitotyötä, mutta voivat antaa työpanoksensa vapaa-ajan toiminnoille, kuten ulkoilulle, pelaamiselle ja asioille saattamiselle. Vapaaehtoistyöntekijä jää helposti ilman kohdeorganisaation antamaa palautetta erityisesti silloin, kun vapaaehtoinen työskentelee lyhytaikaisesti samassa kohteessa. (Oravasaari & Järvensivu 2014, 23; Peruspalvelukuntayhtymä Kallio 2020; Valliluoto 2014, 14, 51.)

4. Vaatimusten täyttyminen

Oppilaitosten ja korkeakoulujen turvallisuustyötä ja samalla niiden toteuttamaa vapaaehtoistoimintaa ohjataan lukuisien lakien ja asetusten avulla. Lainsäädännön vaatimusten tunteminen on välttämätöntä sekä vaatimuksenmukaisuuden, terveyden että turvallisuuden näkökulmasta. Lainsäädännön asettamat vaatimukset siirretään turvallisuusjohtamisen kautta eri toimijoiden arjen toimintaan. Lainsäädäntö antaa myös hyvän pohjan riskilähtöiselle turvallisuusjohtamiselle, jolloin riskien arviointi, turvallisuuskoulutus ja – perehdytys ja työnohjaus ovat tärkeässä roolissa turvallisuuden kehittymiselle (Ranta & Martikainen 2017, 17). Turvallisuusjohtamisen tavoitteena onkin turvata kouluyhteisön jäsenet, omaisuus, tieto, maine ja ympäristö onnettomuuksilta, vahingoilta ja rikoksilta sekä varmistaa ennalta koulun toiminnan häiriöttömyys normaalin toiminnan aikana, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Oppilaitoksilla ja korkeakouluilla on keskeinen tehtävä jalkauttaa lainsäädännöstä syntyvät turvallisuuteen liittyvät vaatimukset mukaan kaikkeen arjen toimintaan. Tämä toteutuu henkilökunnan perehdyttämisen ja koulutuksen kautta sekä sisällyttämällä edellä mainitut vaatimukset ohjeisiin, jotka pidetään ajan tasalla ja henkilökunnan saatavilla. Vapaaehtoistoiminnan turvallisen työskentelyn mahdollistamiseksi tarvitaan kaikkien osapuolten osalta ohjeistusta, perehdytystä ja opastusta turvallisuutta ylläpitäviin käytäntöihin. Lainsäädännön seurantaan tulee nimetä vastuuhenkilö tai -henkilöt. Turvallisuuslainsäädännön noudattamista tukevia oppaita ja ohjeita kannattaa myös hyödyntää. Niitä julkaisevat muun muassa valvovat viranomaiset, ministeriöt ja vakuutusyhtiöt. Haasteena on tarkastella nykyistä lainsäädäntöä laajan turvallisuuskäsityksen näkökulmasta sekä lisäksi tunnistaa uudet, tulevat vaatimukset.

4.1 TURVALLISUUSJOHTAMISEN ERI OSA-ALUEIDEN LAINSÄÄDÄNTÖÄ

Turvallisuuden merkitys tulee vahvasti esiin Suomen perustuslaissa (731/1999), jonka mukaan jokaisella on oikeus koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Esimerkiksi korkeakouluopiskelijoilla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön ammattikorkeakoululain (932/2014) perusteella. Tämä koskee luonnollisesti myös vapaaehtoistyötä silloin, kun sitä toteutetaan osana korkeakoulun toimintaa ja osana opintoja.

Valliluoto (2014, 11) toteaa, ettei vapaaehtoistoiminnan käsitettä määritellä lainsäädännössä. Lainsäädäntö kuitenkin sivuaa vapaaehtoistoiminnan järjestämistä usean eri lain ja asetuksen kautta, joissa käsitellään terveyttä ja turvallisuutta laajalla turvallisuuskäsityksellä. Jos vapaaehtoistyö kohdistuisi esimerkiksi päiväkotiin, on taulukkoon 1 (s.12) valittu otteita päiväkoteja, työntekijöitä ja lapsia koskevista lainsäädännöistä. Esimerkkinä mainitut lait ja asetukset on ryhmitelty turvallisuusjohtamisen mallin (Elinkeinoelämän keskusliitto 2016) eri osa-alueiden mukaisesti.

Vaikka tässä materiaalissa on esimerkkinä käytetty päiväkotia vapaaehtoistoiminnan kohteena, voidaan samaa listaa hyödyntää monissa muissakin työpaikoissa. Jokaisella toimijalla on oma vastuunsa selvittää juuri omaa toimintaa koskeva lainsäädäntö.

Compliance

- ☒
- ☒
- ☒
- ☒
- ☒
- ☐

Taulukko 1: Turvallisuusjohtamisen osa-alueet ja esimerkkejä osa-alueisiin liittyvästä lainsäädännöstä

TURVALLISUUSJOHTAMISEN OSA-ALUE	AIHETTA KÄSITTELEVIÄ LAKEJA
TYÖTURVALLISUUS	KANSANTERVEYSLAKI (66/1972) LAKI TYÖSUOJELUN VALVONNASTA JA TYÖPAIKAN TYÖSUOJELUYHTEISTOIMINNASTA (44/2006) MIELENTERVEYSLAKI (1116/1990) SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN ASETUS HAITALLISIKSI TUNNETUISTA PITOISUUKSISTA (538/2018) TERVEYDENHUOLTOLAKI (1326/2010) TYÖAIKALAKI (872/2019) TYÖNTEKIJÄN TYÖELÄKELAKI (395/2006) TYÖSOPIMUSLAKI (55/2001) TYÖTAPATURMA JA -AMMATTITAUTILAKI (459/2015) TYÖTERVEYSHUOLTOLAKI (1383/2001) TYÖTURVALLISUUSLAKI (738/2002) VALTIONEUVOSTON ASETUS KEMIALLISTA TEKI-JÖISTÄ TYÖSSÄ (715/2001) VALTIONEUVOSTON ASETUS RÄJÄHDYSKELPOIS-TEN ILMASEOSTEN TYÖNTEKIJÖILLE AIHEUTTA-MAN VAARAN TORJUNNASTA (576/2003) VALTIONEUVOSTON ASETUS TYÖNTEKIJÖIDEN SUOJELEMISESTA MELUSTA AIHEUTUVILTA VAA-ROILTA (85/2006) VALTIONEUVOSTON ASETUS TYÖNTEKIJÖIDEN SUOJELEMISESTA TÄRINÄSTÄ AIHEUTUVILTA VAA-ROILTA (48/2005) VALTIONEUVOSTON ASETUS TYÖPAIKKOJEN TURVALLISUUS- JA TERVEYSVAATIMUKSISTA (577/2003) VALTIONEUVOSTON ASETUS TYÖPAIKKOJEN TUR-VAMERKEISTÄ JA NIIDEN VÄHIMMÄISVAATIMUK-SISTA (687/2015) VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖS KÄSIN TEHTÄVISTÄ NOSTOISTA JA SIIRROISTA TYÖSSÄ (1409/1993) VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖS NÄYTTÖPÄÄTETYÖSTÄ (1405/1993) VUOSILOMALAKI (162/2005)

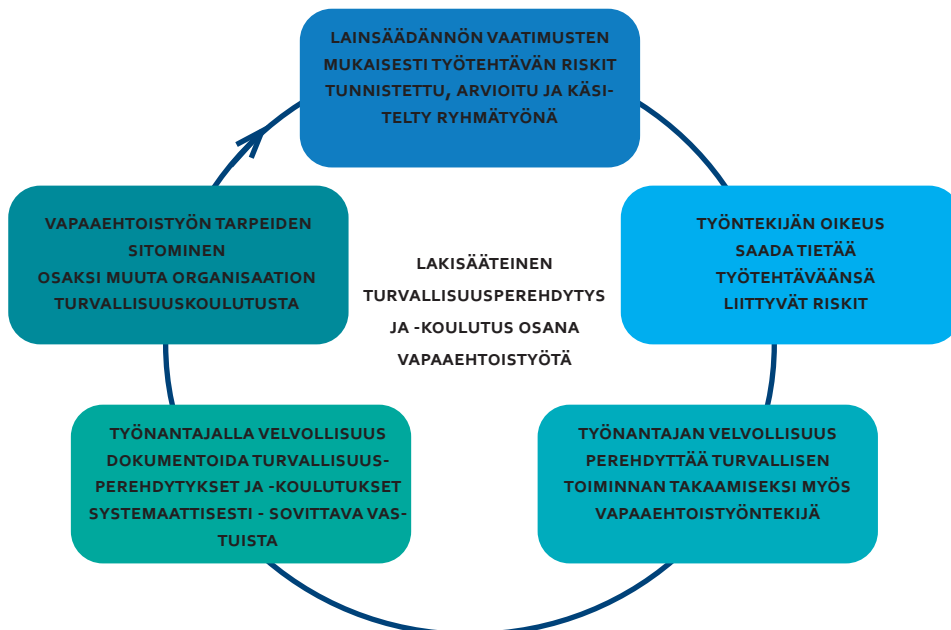
TURVALLISUUSJOHTAMISEN OSA-ALUE	AIHETTA KÄSITTELEVIÄ LAKEJA
HENKILÖSTÖTURVALLISUUS	HUUMAUSAINELAKI (373/2008) LAKI LASTEN KANSSA TOIMIVIEN VAPAAEHTOIS- TEN RIKOSTAUSTAN SELVITTÄMISESTÄ (148/2014) LAKI LASTEN KANSSA TYÖSKENTELEVIEN RIKOS- TAUSTAN SELVITTÄMISESTÄ (504/2002) LAKI YKSITYISYYDEN SUOJASTA TYÖELÄMÄSSÄ (759/2004) LASTENSUOJELULAKI (417/2007) VALTIONEUVOSTON ASETUS VARHAISKASVATUK- SESTA (753/2018) YHDENVERTAISUUSLAKI (1325/2014)
KIINTEISTÖ- JA TOIMITILATURVAL- LISUUS	PELASTUSLAKI (379/2011) VALTIONEUVOSTON ASETUS PELASTUSTOIMESTA (407/2011)
PELASTUSTURVALLISUUS	PELASTUSLAKI (379/2011) VALTIONEUVOSTON ASETUS PELASTUSTOIMESTA (407/2011)
PALVELUTUOTANNON JA TOIMIN- NAN TURVALLISUUS	ELINTARVIKELAKI (23/2006) KULUTTAJATURVALLISUUSLAKI (920/2011) LAKI DIGITAALISTEN PALVELUJEN TARJOAMISESTA (306/2019) VAHINGONKORVAUSLAKI (412/1974)
YMPÄRISTÖTURVALLISUUS	JÄTELAKI (646/2011) YMPÄRISTÖNSUOJELULAKI (527/2014)
TIETOTURVALLISUUS	LAKI YKSITYISYYDEN SUOJASTA TYÖELÄMÄSSÄ (759/2004) TIETOSUOJALAKI (1050/2018)
VARAUTUMINEN JA KRIISINHAL- LINTA	PELASTUSLAKI (379/2011) RIKOSLAKI (39/1889)

4.2 VASTUISTA JA VELVOLLISUUKSISTA

Seuraavaksi esitellään vastuita ja velvollisuuksia työturvallisuuslain (738/2002), pelastuslain (379/2011) elintarvikelain (23/2006) sekä vakuutusten näkökulmasta. Vastaavaa tarkastelua tulee tehdä myös muiden sovellettavien lakien ja asetusten osalta.

Kun yritys, oppilaitos tai korkeakoulu lähettää henkilökuntaansa tai opiskelijoitaan vapaaehtoistoimintaan ja asiasta tehdään kirjallinen tai suullinen sopimus, koskee niin lähettävää organisaatiota kuin vapaaehtoistoimintaa tekevää henkilöä työturvallisuuslaki (378/2002). Tällöin sopimus velvoittaa molempia osapuolia huolehtimaan velvoitteistaan. Jos vapaaehtoistoimintaa tekevä henkilö rinnastuu työntekijään, häntä koskevat monet työnantajan velvoittavat säädökset työturvallisuuslain (738/2002) lisäksi, kuten työsopimuslaki (55/2001), työaikalaki (872/2019), vuosilomalaki (162/2005) ja työntekijän työeläkelaki (395/2006). Työsopimuslaki (55/2001) ei tunne vapaaehtoistoiminnan käsitettä. Laissa säädetään työsuhteen tunnusmerkeistä. (Työsuojelu 2015-2019; Valliluoto 2014, 11-12.) Ilman sopimusta vapaaehtoistoimintaa tekevä henkilö jää ilman työturvallisuuslain (738/2002) suojaa. Riippumatta siitä, koskeeko työturvallisuuslaki vapaaehtoistoimintaa tekevää järjestöä tai sitä teettävää työnantajaa, on työnantajan joka tapauksessa huolehdittava vapaaehtoistoimintaa tekevän henkilön työturvallisuudesta (Työsuojelu 2015-2019).

Riippumatta siitä, onko vapaaehtoistoiminnassa velvoite noudattaa työturvallisuuslakia (738/2002), turvalliseen vapaaehtoistyöhön kuuluvat kyseisen lain viitoittamat periaatteet. Ne määrittävät kohdeorganisaatiolle ja työntekijälle sekä vastuita että velvollisuuksia. Kohdeorganisaatiolla on huolehtimisvelvollisuus työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä. Kohdeorganisaation on selvitettävä, tunnistettava ja arvioitava vapaaehtoistyön riskit sekä perehdytettävä ne vapaaehtoistyöntekijälle. Kohdeorganisaation on annettava lisäksi opetusta ja ohjausta työn haittojen ja vaarojen estämiseksi sekä työstä aiheutuvan, turvallisuutta tai terveyttä uhkaavan haitan tai vaaran välttämiseksi. Turvallisuuskoulutuksen järjestämiseen liittyvät lakisääteiset vaatimukset ovat kuvattuina kuviossa 1.

Kuvio 1: Riittävän ja kattavan turvallisuusperehdytyksen ja -koulutuksen toteuttaminen osana vapaaehtoistoiminnan arkea (Ranta & Martikainen 2019, 35)

Kohdeorganisaation tehtävänä on laatia myös ohjeet vaaratilanteiden ja onnettomuuksien varalta. Kohdeorganisaatio vastaa siitä, että käytettävät koneet sekä laitteet ovat turvallisia ja lisäksi niiden käyttöön on annettava opetusta. Perehdyttämisestä on hyvä pitää kirjaa, jotta tarvittaessa voidaan selvittää, kuka sen toteutti ja mihin asioihin on perehdytetty. Samoin kirjataan, kuinka kauan perehdytys kesti ja kuka sen antoi. Turvallisuuden ja terveyden ylläpitämisen kannalta on myös tärkeää, että vapaaehtoistyöntekijälle annetaan tarvittavat henkilösuojaimeet ja apuvälineet.

Elintarvikelaki (23/2006) edellyttää hygieniapassia henkilöltä, joka käsittelee pakkaamattomia, helposti pilaantuvia elintarvikkeita. Vapaaehtoistyöntekijää voidaan käyttää ruoanlaittamisessa vain, jos hänellä on voimassa oleva hygieniapassi. (Kansalaisareena 2014, 4.)

Pelastuslain (379/2011) kautta tulee myös vaatimuksia. Lähtökohtaisesti jokaisella suomalaisella on kykynsä ja edellytystensä mukainen, yleinen toiminta- ja huolellisuusvelvollisuus. Samoin jokaista koskee velvollisuus ilmoittaa tapahtumasta vaarassa oleville, tehdä hätäilmoitus ja ryhtyä pelastustoimiin. Pelastuslaki edellyttää rakennuksen tai kohteen haltijalta pelastussuunnitelmaa, jonka keskiössä ovat vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi johtopäätelmiseen. Kohdeorganisaation tehtävänä on taas varmistaa, että kyseisen suunnitelma on ajan tasalla, tiloissa työskentelevät ja asuvat henkilöt tuntevat turvallisuusjärjestelyt, ohjeet onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä osaavat toimia oikein vaaratilanteessa. Omatoimiseen varautumisen kuuluvat myös rakennuksesta poistumista sekä sisälle suojautumista koskeva säännöllinen harjoittelu (Pelastuslaki 379/2011; Ranta & Martikainen 2016, 17).

Vapaaehtoistyöntekijän velvollisuutena on toimia yhteistyössä kohdeorganisaation kanssa sekä noudattaa annettuja määräyksiä ja ohjeita. Hänen on huolehdittava käytettävissä olevin keinoin sekä omastaan että muiden turvallisuudesta ja terveydestä. Samoin on pitäydyttävä häirinnästä ja epäasiallisesta kohtelusta. Työntekijän on ylläpidettävä turvallisuuden kannalta huolellisuutta, varovaisuutta, siisteyttä ja järjestystä. Lisäksi hänen on poistettava käytettävissä olevin keinoin työolosuhteissa tai työmenetelmissä ilmeneviä puutteita ja vikoja sekä havaitessaan niitä ilmoitettava niistä välittömästi vastuullisille. Vapaaehtoistyöntekijän on myös käytettävää annettuja koneita, laitteita, työvälineitä, henkilösuojaimeita ja apuvälineitä annettujen ohjeiden mukaisesti.

Kohdeorganisaatio voi ottaa vapaaehtoistyöntekijöille vastuun ja tapaturmavakuutuksia. Vapaaehtoistoimintaa organisoivalla toimijalla olisi hyvä olla vastuuvakuutus, sillä vapaaehtoistyöntekijä voi pahimmillaan joutua henkilökohtaiseen korvausvastuuseen esimerkiksi vääränlaisen auttamisen johdosta. Organisaatio voi joutua isännänvastuuseen vapaaehtoisen aiheuttamista vahingoista. Vastuuvakuutus suojaa organisaatiota ja vapaaehtoista siltä taloudelliselta menetykseltä, jossa joudutaan korvaamaan ulkopuoliselle henkilölle vapaaehtoistoiminnan aikana aiheutettu vahinko.

Myös vahingon kärsinyt voi saada korvauksia vakuutusyhtiöltä. Vastuuvakuutuksen ottaminen on vapaaehtoista ja vain osalla vapaaehtoistointia tekevästä järjestöistä on tällainen vakuutus. Tapaturmavakuutus suojaa vapaaehtoistyöntekijää tapaturmien varalta. Vakuutuksessa voi olla omavastuu, jonka suuruus on hyvä selvittää ennakolta. (Valliluoto 2014, 55; Valtiovarainministeriö 2015, 31-32.) On huomattava, että vakuutus-ten tarjoajien vakuutuksissa on eroja sen suhteen, millaisia ja keiden aiheuttamia vahinkoja vakuutus kattaa. Jos vapaaehtoistointia tekevät henkilöt vaihtuvat usein, voidaan käyttää ryhmätapaturmavakuutusta. Tällaisen vakuutuksen voimassaolon ehtona voi olla esimerkiksi vaatimus, että jokainen vapaaehtoinen kirjataan vapaaehtoistyöntekijäksi. (Valliluoto 2014, 55.)

4.3 RIKOSTAUSTAN SELVITTÄMINEN ALAIKÄISTEN LASTEN KANSSA TYÖSKENNELTÄESSÄ

Vapaaehtoistyöntekijöiden rikostaustan selvittäminen voi olla tarpeen, vaikka vapaaehtoistoinnin tekijät olisivat yrityksen, oppilaitoksen tai korkeakoulun lähettämiä. Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä (148/2014) mainitsee vapaaehtoisin. Sillä tarkoitetaan henkilöä, joka omasta tahdostaan osallistuu tai jonka on tarkoitus osallistua vapaaehtoistointaan olematta virka- tai työsuhteessa vapaaehtoistehävän järjestäjään. Vapaaehtoistehävän järjestäjällä on oikeus, mutta ei velvoitetta, pyytää rikosrekisteriote vapaaehtoisesta, kun vapaaehtoistointia tehdään alaikäisten lasten kanssa. Rikosrekisteriotteen antaminen edellyttää, että vapaaehtoinen on antanut otteen hakemiseen etukäteen kirjallisen suostumuksen. (Valliluoto 2014, 55; Valtiovarainministeriö 2015, 33.)

TURVALLISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN TUNNISTAMISESSA, SEURANNASSA JA TIEDOTTAMISESSA

- Nimetään lainsäädännön seurantaan vastuuhenkilö(t)
- Tarkastellaan lainsäädäntöä laajalla turvallisuuskäsitteellä
- Tunnistetaan, seurataan ja tiedotetaan lainsäädännön muutoksista sekä tulevista vaatimuksista
- Jalkautetaan lainsäädännön vaatimukset koulu-työnsuhteen, työnohjauksen, perehdytyksen ja ohjeiden avulla sidosryhmät mukaan lukien

5. Turvallisuuskirjallisuus

Turvallisuuskirjallisuus muodostaa kokonaiskuvan organisaation turvallisuuden hallinnasta, ylläpitää turvallisuusjohtamisjärjestelmän toimivuutta, tukee organisaation prosesseja sekä palvelee myös viranomaistarpeita. Turvallisuuskirjallisuuden laajuuteen vaikuttaa organisaation koko, toiminnot, prosessien monimutkaisuus ja niiden välinen vuorovaikutus sekä tuotteet ja palvelut. Turvallisuuteen liittyy laaja kirjallisuus, josta esimerkkejä on annettu taulukossa 2.

Dokumentoidun tiedon hallintaan liittyy keskeisesti sen soveltuvuus, tarkoituksenmukaisuus, tarkistaminen ja hyväksyminen, saatavuus, luettavuus, tunnistettavuus sekä jäljitettävyyden. On selvítettävä, onko kirjallisuudessa arkaluonteista tietoa, joka on suojattava ja tällöin on varmistettava, että se on saatavilla vain valtuutetuilla henkilöillä. Myös kirjallisuuden jakelu on suunniteltava. Muita tärkeitä kirjallisuuden liittyviä seikkoja ovat tallennusmuodon ja -välineen valinta, muutostenhallinta sekä säännöllinen katselmointi ja päivitys. Arkistointitavasta ja säilytystavasta on päätettävä. Sähköinen kirjallisuus tarvitsee varmuuskopiointia ja tarvittaessa tiedon palauttamismahdollisuuden. Lopuksi tarvitaan vielä menettelyt vanhentuneen tiedon poistamiseksi ja hävittämiseksi. (SFS-EN ISO 9001: 2015, 19; SFS-ISO 45001: 2018, 25.)

Taulukko 2: Esimerkkejä vapaaehtoistoimintaan liittyvästä turvallisuuskirjasta

DOKUMENTTI	TARKOITUS
AVAIMEN LUOVUTUSTA KOSKEVA ASIAKIRJA	AVAINENHALLINTA
PELASTUSTURVALLISUUS	KIERRÄTYS, JÄTTEIDEN KÄSITTELY
KULUNVALVONTAOHJEET	OVIEKSET, HÄLYTYKSET
KÄYTTÖOHJEET	VAPAAEHTOISTYÖSSÄ KÄYTETTÄVIEN TUOTTEIDEN KÄYTTÖOHJEET
PELASTUSSUUNNITELMA	KOHDEORGANISAATION RISKIEN ESILLETUONTI, KEINOT VAARATILANTEIDEN EHKÄISEMISEKSI, OHJEET ONNETTOMUUKSIEN, VAARA- JA VÄHINKOTILANTEIDEN VARALLE, POISTUMIS- JA SUOJAUTUMISMAHDOLLISUUDET, SAMMUTUS- JA PELASTUSTEHTÄVIEN JÄRJESTELYT
PEREHDYTYSSUUNNITELMA JA PEREHDYTYSLISTA	VAPAAEHTOISTYÖNTEKIJÄN TURVALLISUUDEN JA TERVEYDEN SUOJAAMINEN
RIKOSREKISTERIOTE	LAKI LASTEN KANSSA TOIMIVAN VAPAAEHTOISTYÖNTEKIJÄN RIKOSTAUSTAN SELVITTÄMINEN
RISKIEN ARVIOINTIEN TULOKSET / RISKIREKISTERI	VAPAAEHTOISTOIMINTAA KOSKEVAT RISKIT
SALASSAPITOSOPIMUS	LUOTTAMUKSELLISTEN TIETOJEN SUOJAAMINEN
SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTÖN OHJEET	KOHTIEN YKSITYISYYDEN SUOJAAMINEN
TIETOSUOJAAN LIITTYVÄT OHJEET	LUOTTAMUKSELLISTEN TIETOJEN SUOJAAMINEN
TIETOTURVAOHJEET JA SALASANAT	KOHDEORGANISAATION TIETOKONEEN TARKOITUKSEN- MUKAINEN KÄYTTÖ
TUOTESELOSTEET	VAPAAEHTOISTYÖSSÄ KÄYTETTÄVIEN TUOTTEIDEN TUOTESELOSTEET
TURVALLISUUSASIAKIRJA PALVELUJEN TURVALLISUUDESTA	VAPAAEHTOISTYÖNTEKIJÄN SEKÄ ASIAKKAAN TURVALLISUUDEN JA TERVEYDEN SUOJAAMINEN.
TYÖOHJEET	VAPAAEHTOISTYÖNTEKIJÄN SEKÄ ASIAKKAAN TURVALLISUUDEN JA TERVEYDEN SUOJAAMINEN
VAKUUTUKSET	VAPAAEHTOISTYÖNTEKIJÄN, ASIAKKAAN JA KOHDEORGANISAATION SUOJAAMINEN
VAPAAEHTOISTYÖTÄ KOSKEVA SOPIMUS	VAPAAEHTOISTYÖNTEKIJÄN JA KOHTIEN YHTEINEN NÄKEMYKSIÄ, MITÄ VAPAAEHTOISTYÖ SISÄLTÄÄ

6. Riskienhallinta

Käytännössä jokainen oppilaitos ja korkeakoulu vastaavat siitä, että niiden yhteisöjen jäsenet ovat turvassa myös vapaaehtoistoimintaa suorittaessaan. Kun päätös vapaaehtoistoimintaan lähtemisestä tehdään, hyvä lähtökohta on toteuttaa prosessin kuvaus ja määritellä vapaaehtoistoiminnan periaatteet. Näillä toimilla suojataan paitsi vapaaehtoistyötä tekevää, myös oman organisaation mainetta. Prosessissa on tärkeä huomioida muun muassa riskienhallintaan keskeisesti liittyvä riskien arviointi, jonka kautta päästään pureutumaan tosiasiallisiin riskeihin ja niiden hallintatoimenpiteisiin.

Kuten edellä todettiin, on vapaaehtoistoiminnan riskit arvioitava. Riskejä on syytä tarkastella vapaaehtoistyöntekijän, asiakkaan sekä lähettävän ja vastaanottavan organisaation näkökulmasta. Vapaaehtoistoimintaan voi liittyä riskejä, joita vapaaehtoistyöntekijä ei itse tunnista ja näin hän voi joutua vaaraan. Tämän lisäksi hän voi tietämättömyyttään vaarantaa asiakkaan turvallisuuden tai aiheuttaa maineriskin sekä omalle, lähettävälle organisaatiolle että vastaanottavalle organisaatiolle. Liitteessä 1 on esimerkkejä vapaaehtoistoimintaan liittyvistä riskeistä.

Tässä luvussa esitellään riskienhallinnan periaatteet mahdollistamassa vapaaehtoistoiminnan turvallista toteuttamista. Lisäksi esitellään kaksi erilaista, vapaaehtoistoimintaan liittyvien vaarojen ja riskien tunnistamiseen soveltuvaa menetelmää: potentiaalisten ongelmien analyysi ja mitä jos –analyysi.

6.1 RISKIENHALLINTA OSANA VAPAAEHTOISTYÖTÄ

Kaikilla organisaatiolla on sisäisiä ominaisuuksia, haavoittuvuuksia, jotka altistavat organisaation riskeille ja ei-toivotuille tapahtumille (SFS-opas 73:2011, 13). Riskienhallinnan avulla organisaatiota johdetaan ja ohjataan riskien osalta. Riskienhallinta on myös osa päätöksentekoa. Se on kattavaa, dynaamista, räätälöityä toimintaa, joka perustuu parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon. Riskienhallinta tukee lisäksi organisaation jatkuvaa kehittymistä. (SFS-ISO 31000:2018, 8-9.) Riskillä tarkoitetaan epävarmuuden vaikutusta tavoitteisiin. Se kuvataan usein tapahtuman toteutumisen todennäköisyyden ja sen seurausten yhdistelmänä. Vaikka riski voi olla sekä positiivinen että negatiivinen, tarkastellaan tässä oppaassa vain negatiivisia, ei-toivottuja riskejä. (SFS-opas 73:2011, 8.) Riskienhallintaprosessi on esitetty kuviossa 1.

Kuvio 1: Riskienhallintaprosessi (SFS-ISO 31000: 2018, 14)

Riskienhallintaprosessi kattaa toimintaympäristön määrittämisen, riskien arvioinnin ja riskien käsittelyn. Riskien arviointi sisältää riskin tunnistamisen, riskianalyysin ja riskien merkityksen arvioinnin. Riskianalyysi on prosessi, jossa pyritään ymmärtämään riskin luonne ja määrittämään riskitaso. Riskin merkityksen arvioinnissa määritellään, onko riski hyväksyttävä tai siedettävä. Riskin käsittelyssä muokataan riskiä. Riskin käsittely voi olla esimerkiksi riskin ottamista, torjumista, jakamista, lieventämistä, poistamista tai estämistä. Riskienhallintaprosessiin kuuluu olennaisena osana viestintä, tiedonvaihto, seuranta ja katselmointi. (SFS-opas 73:2011, 14–15; SFS-ISO 31000: 2018, 14–15.)

Vapaaehtoistoiminnan riskien tunnistamiseen soveltuu hyvin potentiaalisten ongelmien analyysi (POA) sekä Mitä jos –analyysi. Ei-toivotun tapahtuman riskin taso arvioidaan sen todennäköisyyden ja seurauksen vakavuuden avulla. Jokaiselle ei-hyväksyttävälle riskille suunnitellaan ennaltaehkäisevät järjestelyt, varautumisjärjestelyt sekä toiminta riskin toteutuessa. Riskin todennäköisyyttä voidaan arvioida taulukon 3 avulla, ellei organisaatiolla ole sovittuja kriteerejä.

Taulukko 3: Riskin todennäköisyyden arviointi

TODENNÄKÖISYYS	TODENNÄKÖISYYDEN TUNNUSPIIRTEET
1 HYVIN EPÄTODENNÄKÖINEN	TAPAHTUMA, JOKA TAPAHTUU HARVOIN TAI EPÄSÄÄNNÖLLISESTI
2 EPÄTODENNÄKÖINEN	TAPAHTUMA, JOKA ESIINTYY TOISTUVASTI, MUTTEI SÄÄNNÖLLISESTI
3 TODENNÄKÖINEN	TAPAHTUMA, JOKA ESIINTYY USEIN TAI SÄÄNNÖLLISESTI

Ellei organisaatiolla ole sovittuja kriteerejä, riskin todennäköisyyttä voidaan arvioida asteikolla 1—3, jossa 1 on hyvin epätodennäköinen, 2 on epätodennäköinen ja 3 on todennäköinen.

Riskin seurausta voidaan arvioida taulukon 4 avulla.

Taulukko 4: Riskin seurauksen vakavuuden arviointi

SEURAUS	SEURAUKSEN VAKAVUUS
1 LIEVÄSTI HAITALLINEN	TAPAHTUMA AIHEUTTAA OHIMENEVÄN SAIRAUDEN TAI HAITAN. SE AIHEUTTAA ESIMERKIKSI 3 PÄIVÄN POISSOOLON.
2 HAITALLINEN	TAPAHTUMA AIHEUTTAA SUUREMPIA TAI PITKÄKESTOISEMPIA SEURAUKSIA TAI VAIKUTUKSELTAAN LIEVEMPIÄ HAITTOJA. SE AIHEUTTAA 3-30 PÄIVÄN POISSAOLON.
3 ERITTÄIN HAITALLINEN	TAPAHTUMA AIHEUTTAA PYSYVIÄ TAI PALAUTUMATTOMIA VAMMOJA. SE AIHEUTTAA SAIRAALAHOITOA JA YLI 30 PÄIVÄN POISSAOLON.

Jos organisaatiolla ei ole sovittuja kriteerejä, riskin seurauksen vakavuutta voidaan arvioida asteikolla 1—3, jossa 1 on lievästi haitallinen, 2 on haitallinen ja 3 on erittäin haitallinen.

Riskin suuruutta arvioidaan ei-toivotun tapahtuman todennäköisyyden ja seurausten vakavuuden avulla. Ellei organisaatiolla ole sovittuja riskimatriisia, voidaan käyttää ilmaisia merkityksetön, vähäinen, kohtalainen, merkittävä tai sietämätön riski. Riskiluku voidaan laskea seuraavilla kaavoilla:

- tapahtuman todennäköisyys x seurausten vakavuus; tai
- tapahtuman todennäköisyys x seurausten vakavuus² (jos halutaan korostaa seurausten vakavuutta)

Riskin merkitystä voidaan arvioida taulukon 5 avulla, ellei organisaatio ole määritellyt omaa riskimatriisiansa.

Taulukko 5: Riskin merkityksen arviointi

TODEN- NÄKÖISYYS	SEURAUSTEN VAKAVUUS		
	LIEVÄSTI HAITALLINEN (1)	HAITALLINEN (2)	ERITTÄIN HAITALLINEN (3)
HYVIN EPÄTODEN- NÄKÖINEN (1)	MERKITYKSETÖN RISKI $1 \times 1^2 = 1$	VÄHÄINEN RISKI $1 \times 2^2 = 4$	KOHTALAINEN RISKI $1 \times 3^2 = 9$
EPÄTODENNÄKÖI- NEN (2)	VÄHÄINEN RISKI $2 \times 1^2 = 2$	KOHTALAINEN RISKI $2 \times 2^2 = 8$	MERKITTÄVÄ RISKI $2 \times 3^2 = 18$
TODENNÄKÖINEN (3)	KOHTALAINEN RISKI $3 \times 1^2 = 3$	MERKITTÄVÄ RISKI $3 \times 2^2 = 12$	SIETÄMÄTÖN RISKI $3 \times 3^2 = 27$

6.2 POTENTIAALISTEN ONGELMIEN ANALYYSI

Potentiaalisten ongelmien analyysi on vaarojen ja riskien tunnistamisen menetelmä. Siitä käytetään myös lyhennettä POA. Menetelmällä on mahdollista tunnistaa erityyppisiä ja -tasoisia ongelmia. Se tehdään pienryhmässä, jonka jäsenet tuntevat käsiteltävän kohteen, toiminnon tai tehtävän hyvin. POA aloitetaan valitsemalla ja rajaamalla tarkasteltava kohde. Tarkastelussa ei etukäteen rajata mitään ongelmatyyppiä analyysin ulkopuolelle. Analyysin toteutuksen edellytyksenä on, että organisaation johto antaa tukensa ja myöntää resurssit analyysin laadintaan. Tavoitteena on löytää kohteen, toiminnon tai työtehtävän keskeisimmät ongelma-alueet sekä keskeisimpiin vaaroihin liittyvät onnettomuustekijät. (Suomen Riskienhallintayhdistys 2012-2020.) Taulukossa 6 sivulla 24 on esitetty POA täydennettynä riskianalyysillä, riskin merkityksen arvioinnilla ja riskin käsittelyllä on esitetty viiden vaiheen avulla.

Taulukko 6: POA täydennettynä riskianalysillä, merkityksen arvioinnilla ja käsittelyllä
(Suomen Riskienhallintayhdistys 2012-2020)

VAIHE	TEHTÄVÄT
1. VAIHE: VALMISTELU	• ENSIMMÄISEN VAIHEEN AIKANA VETÄJÄ VALMISTAUTUU POA-ISTUNTOON. HÄN TUTUSTUU KOULUSSA OLEMASSA OLEVAAN AINEISTOON, KUTSUU OSALLISTUJAT PIENRYHMÄÄN SEKÄ LAATII TILAISUUTEEN RÄÄTÄLÖIDYN AVAINSANALUETTELOON POA:N AVAINSANALUETTELO AVULLA: HTTP://WWW.PK-RH.FI/UPLOADS/POA-ANALYYSI/POA-YLEISEN-AVAINSANALUETTELO-TIETOKORTTI.PDF • PIENRYHMÄ PÄÄTTÄÄ ALUKSI, MITEN VALITTUA AIHETTA TARKASTI OTTAEN KÄSITELLÄÄN, KEITÄ HENKILÖITÄ AIHE KOSKEE SEKÄ MYÖS MÄÄRITTELEE MAHDOLLISEN RAJAUKSEN. • TARKASTELTAVAN KOHTEN LAAJUUDESTA JA MONIMUTKAISUUDESTA RIIPPUEN KOHDE VOIDAAN JAKAA PIENEMPIIN, ERIKSEEN TARKASTELTAVIIN OSIIN.
2. VAIHE: HILJAINEN AIVORIIHI	• JOKAINEN KIRJOITTA TUNNISTAMANSAA VAARAT KOKONAISIN VIRKKEIN POST-IT –LAPUILLE JA KIINNITTÄÄ LAPUT MUOVITASKUUN • ENSIMMÄISELLÄ KIERROKSELLA KIRJOITETAAN ENINTÄÄN KOLME LAPPUA • SEURAAVILLA KIERROKSILLA KIRJOITETAAN YLEENSÄ YKSI LAPPU PER KIERROS • MUOVITASKUT LAPPUINEEN KIERTÄVÄT OSALLISTUJIEN VÄLILLÄ KELLON SUUNTAISESTI • MUIDEN KIRJOITTAMIEH LAPPUJEN LUKEMINEN AUTTAA YLEENSÄ LÖYTÄMÄÄN UUSIA VAAROJA • VETÄJÄ AKTIVOI AIVORIIHEEN OSALLISTUJIA ESITTÄMÄLLÄ AVAINSANOJA SIINÄ VAIHEESSA, KUN LAPPUJEN KIRJOITTAMINEN ALKAA HIDASTUA • HILJAINEN AIVORIIHI PÄÄTTY, KUN UUSIA LAPPUJA EI ENÄÄ SYNNY • TÄMÄN VAIHEEN AIKANA OSALLISTUJAT TYÖSKENTELEVÄT HILJAA JA VAIN POA-ISTUNNON VETÄJÄ PUHUU ANTAEN TARVITTAESSA OHJEITA

VAIHE	TEHTÄVÄT
3. VAIHE: KESKUSTELU-MUOTOINEN AIVORIIHI	• POST-IT –LAPUT SIIRRETÄÄN SEINÄLLE FLÄPPIPAPERILLE • LAPUT KÄYDÄÄN YHDESSÄ LÄPI JA VARMISTUTAAN, ETTÄ RYHMÄN JÄSENET YMMÄRTÄVÄT LAPUT SAMALLA TAVALLA • LAPPUJA SAA TÄYDENTÄÄ, JOTTA NIISTÄ TULEE ENTISTÄ SELKEÄMPIÄ • JOS MIELEEN NOUSEE VIELÄ UUSIA VAAROJA, UUSIA LAPPUJA SAA MYÖS KIRJOITTA • YHDESSÄ KESKUSTELLEN RYHMITELLÄÄN SAMAA AIHEPIIRIÄ KÄSITELTÄVÄT LAPUT YHTEEN • JOS ON KAKSI TAI USEAMPI TÄYSIN SAMAN SISÄLTÖINEN LAPPU, LAITETAAN NÄMÄ LAPUT PÄÄLLEKKÄIN. MITÄÄN LAPPUJA EI SAA HEITTÄÄ POIS • VARMISTETAAN, ETTÄ YHDESSÄ RYHMÄSSÄ OLEVAT LAPUT LIITTYVÄT TOISIINSA • TARKISTETAAN, ONKO JOKIN VAARARYHMÄ TOISEN VAARARYHMÄN SYY TAI SEURAUS JA RYHMITELLÄÄN VAARAT TÄLLÄ TAVALLA
4. VAIHE: RISKIEN ARVIOINTI JA KÄSITTELY	TEHDÄÄN RISKIANALYYSI, JOSSA ARVIOIDAAN RISKEJÄ MÄÄRITTELEMÄLLÄ RISKEILLE RISKITASOT. NÄIN VAARAT MUUNNETAAN RISKEIKSI. • PRIORISOIDAAN RISKIT, ARVIOIDAAN RISKIEN MERKITYSTÄ SEKÄ KÄSITELLÄÄN RISKEJÄ EHDOTTAMALLA JA SOPIMALLA RISKIEN HALLINTAKEINOISTA • NIMETÄÄN RISKEILLE OMISTAJAT SEKÄ SUUNNITELLAAN MAHDOLLISTEN KORJAAVIEN TOIMIEN AIKATAULUT • TULOKSET KIRJATAAN LOMAKKEELLE JA MYÖS RISKIREKISTERIIN, JOS SELLAINEN ON KÄYTÖSSÄ
5. VAIHE: RAPORTOINTI	HYVÄ LOPPURAPORTTI SISÄLTÄÄ AINAKIN SEURAAVAT SEIKAT • JOHDANTO • TAVOITTEET JA RAJAUS • MAHDOLLISET OLETUKSET JA NIIDEN PERUSTELUT • TARKASTELTAVAN KOHTEN KUVAUS JA OSALLISTUJAT • LÄHTÖTIEDOT JA NIIDEN LÄHTEET • KÄYTETYT RISKIENARVIOINTITYÖKALUT JA TEKNIIKAT MUKAAN LUKIEN OLETUKSET JA TARKKUUDEEN/RIITTÄVYYDEN TODENTAMINEN • TULOKSET • JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET • YHTEENVETO • TÄYDENNENNETTY RISKIREKISTERI

Kuva 1: Hiljainen aivoriihi on käynnissä kuvassa 1.

Toteuta POAn hiljainen aivoriihi Post-it -lappuja käyttäen. Liimaa laput muovitaskuun, jotta lappujen liima säilyy puhtaana. Liimaa Post-it -laput fläpppaperille keskustelumuotoisen aivoriihin aikana.

6.3 MITÄ JOS –ANALYYSI

Mitä jos -analyysi on vaarojen ja riskien tunnistamisen menetelmä. Se on standardin SFS-EN IEC 31010:2019 liitteen B.2.6. mukainen menetelmä, joka on systemaattinen, pienryhmätyöhön perustuva tekniikka. Vetäjä esittää kokouksessa fraaseja ja apusanoja, jotka auttavat osallistujia tunnistamaan riskejä. Vetäjä selvittää ryhmän kanssa, miten poikkeamat käyttäytymisessä ja normaalitoiminnassa vaikuttavat järjestelmään, laitoksen osaan, organisaatioon tai menetelmään. (SFS-EN IEC 31010:2019en, 54.)

Tarkasteltava näkökulma (esimerkiksi asiakkaan ulkoiluttaminen) määritellään ja rajataan huolellisesti ennen vaarojen tunnistamisen aloittamista. Vetäjä selvittää keskusteluiden, asiakirjojen, suunnitelmien ja piirustusten avulla sekä ulkoisen että sisäisen toimintaympäristön. Vetäjä laatii myös luettelon kehoesanoista ja fraaseista. Tämän vuoksi ryhmän ei tarvitse tehdä paljoakaan valmistelua, mutta ryhmältä edellytetään kokemusta ja asiantuntemusta. Keskeiset sidosryhmät, jotka tuntevat tarkasteltavan kohteen, tarvitaan mukaan ryhmään. (SFS-EN IEC 31010:2019:en, 54–55.)

Vetäjä kannustaa osallistujia tuomaan esiin ja keskustelemaan tunnetuista vaaroista, aikaisemmista tapahtumista ja kokemuksista, tunnetuista ja olemassa olevista hallintakeinoista, suojausmenetelmistä sekä lainsäädännön vaatimuksista ja rajoituksista. Keskustelua käydään ”Mitä jos” -kysymyksiä esittäen, kuten ”Mitä tapahtuisi, jos...”, ”Voisiko joku tai jokin...”, ”Onko kukaan tai jokin koskaan...”. (SFS-EN IEC 31010:2019:en, 54; Card, Ward & Clarkson 2012, 24–25.)

Kysymyksiä voivat olla esimerkiksi seuraavat:

- Mitä, jos ei tunneta vapaaehtoistoiminnan kohdetta?
- Mitä, jos ei tiedetä asiakkaan sairauksia?
- Mitä, jos asiakas on huonovointinen?
- Mitä, jos henkilö X ei ole paikalla?
- Mitä, jos tieto X puuttuu?
- Mitä, jos ei ole avaimia?
- Mitä, jos ovi jää auki?
- Mitä, jos ei ole matkapuhelinta käytettävissä?
- Mitä, jos ei ole sähköä?
- Mitä, jos ei ole vettä?

Riskeistä tehdään yhteenveto, jonka jälkeen ryhmä harkitsee hallintakeinoja, vahvistaa ja tallentaa kuvauksen riskeistä, syistä, seurauksista ja olemassa olevista hallintakeinoista. Ryhmä arvioi, ovatko hallintakeinot riittävät ja tehokkaat ja tarvittaessa lisää hallintakeinoja. Keskustelun aikana voidaan esittää lisää ”Mitä jos”-kysymyksiä uusien riskien tunnistamiseksi. (SFS-EN IEC 31010:2019:en, 54–55.)

Riskit kootaan yhteenvetoon ja ryhmä pohtii yhdessä hallintakeinoja. Riskit, sen syyt, seuraukset ja hallintakeinot kirjataan. Ryhmä pohtii hallintakeinojen riittävyttä ja tehokkuutta sekä riskin hallintakeinon tehokkuutta. Jos nämä eivät riitä, ryhmä määrittelee lisää hallintakeinoja. Keskustelu etenee ”mitä jos”-kysymyksillä. Vetäjä käyttää kehotuettua keskustelun seuraamiseen, uusien aihealueiden ja tapahtumavaihtoehtojen ehdottamiseen. Menetelmässä käytetään joko kvalitatiivista tai puolikvantitatiivista riskienarviointimenetelmää, jotta toimenpiteet saadaan laitettua tärkeysjärjestykseen. (SFS-EN IEC 31010:2019:en, 54–55; Card, Ward & Clarkson 2012, 23.)

Menetelmää voidaan soveltaa laajasti kaikenlaisiin järjestelmiin, tilanteisiin, olosuhteisiin, organisaatioihin sekä toimintoihin. Se vaatii ryhmältä vain vähän valmisteluja. Se on suhteellisen nopea ja ryhmän työssä suurimmat vaarat ja riskit saadaan nopeasti esille. Sitä voidaan käyttää tunnistamaan mahdollisuuksia prosessien ja järjestelmien parantamiseen sekä käyttää yleisesti yksilöimään toimia, joilla on hyvät onnistumisen mahdollisuudet. Menetelmä luo riskirekisterin ja pienellä lisätyöllä riskienkäsittelysuunnitelman. (SFS-EN IEC 31010:2019:en, 54–55; Card, Ward & Clarkson 2012, 26.)

Järjestelmä, menetelmä, tilanne, olosuhde ja/tai sen muutos on määriteltävä huolellisesti ennen kuin analyysialoitetaan. Vetäjän on selvitettävä ulkoinen ja sisäinen toimintaympäristö keskustelujen, asiakirjojen, suunnitelmien ja piirustusten avulla. Valmistelu on tehtävä huolellisesti työryhmän tehokkaan ajankäytön mahdollistamiseksi. Vetäjän tulee olla kokenut ja osaava. Riskejä voi jäädä tunnistamatta, jos työryhmän jäsenet eivät ole riittävän kokeneita tai jos työskentelyjärjestelmä ei ole kattava. Esimerkiksi kaikkien sidosryhmien edustajien tulisi olla mukana työryhmässä. Ylätasolla tehtävä tarkastelu ei tuo välttämättä esiin monimutkaisia, yksityiskohtaisia tai riippuvuussuhteisia ongelmia. (SFS-EN 31010:2019:en, 54–55.)

7. Vapaaehtoistoimintaa tekevien henkilöiden perehdytys ja koulutus

Vapaaehtoisten perehdytys ja opastus ovat tärkeitä asioita. Valliluoto (2014, 51) toteaa, että perehdytykset ovat yleensä lyhyitä tilaisuuksia, jotka kestävät muutaman illan tai päivän, sillä vapaaehtoistoimintaa tehdään arkielämän tiedoin ja taidoin. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla kyse on yleensä ihmiskontaktin tuomisesta palvelujärjestelmään.

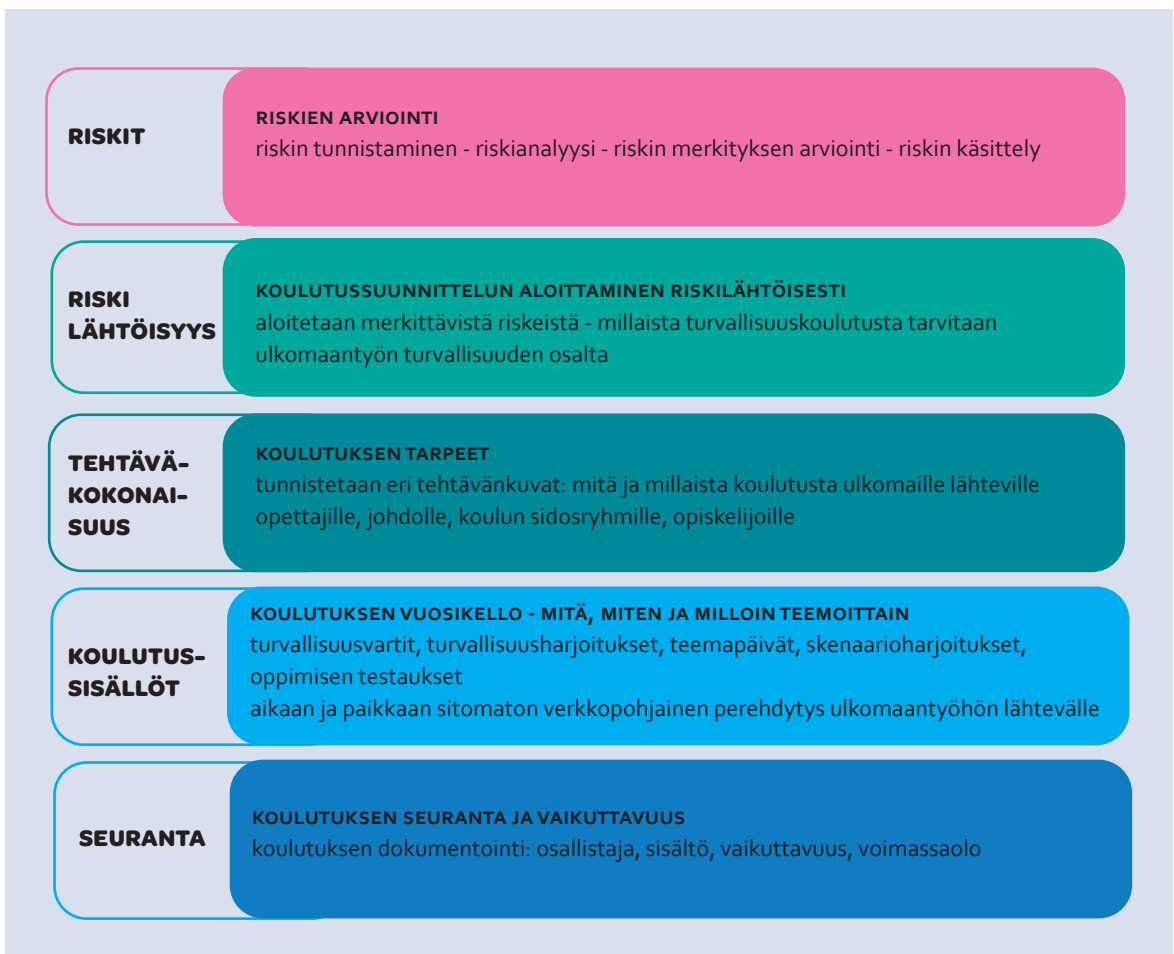
7.1 KOHTI RISKILÄHTÖISTÄ TURVALLISUUSKOULUTUSTA JA -PEREHDYTYSTÄ

Kun vapaaehtoistoimintaa toteutetaan koulutusorganisaation sopimana, turvallisuusperehdytyksen ja –koulutuksen toteuttaminen on hyvä määritellä osana muuta turvallisuuskoulutusta. Näkökulmana on riskilähtöisyys sekä myös lainsäädännöstä nousevat vastuut ja velvoitteet. (Ranta & Martikainen 2019, 34.) Vapaaehtoistyöhön perehdyttämisen osalta esimerkiksi verkossa toteutettavien turvallisuuskoulutusmoduulien sisältö voi muodostua turvalliseen työskentelyyn liittyvistä pienemmistä osa-alueista, kuten ohjeistukseen turvallisesta poistumisesta tai sisälle suojautumisesta lähialueella syttyneen tulipalon vuoksi. Hyvä tavoite on, että vapaaehtoistyöntekijöiden velvollisuus osallistua työn suorittamisen kannalta riittäviä turvallisuustietoja ja -taitoja mahdollistaviin koulutuksiin on kirjattu ja tästä on sovittu lähettävän organisaation kanssa. Tällä toiminnalla tavoitellaan turvallisen työskentelyn lisäksi myös sitä, että mahdollisessa häiriötilanteessa jokainen, myös vapaaehtoistyöntekijä, osaa ja kykenee toimimaan oikein. (Ranta 2016, 54-53; Ranta & Martikainen 2018, 46-50.) Taulukossa 7 on kuvattuna turvallisuuskoulutuksen ja -perehdyttämisen suunnitteluun ja toteuttamiseen liittyviä tavoitteita ja vastuita.

Taulukko 7: Turvallisuuskoulutuksen ja -perehdyttämisen toteuttamisen vaateet osalta (mukaillen Ranta & Martikainen 2018, 46-50)

KESKEINEN TAVOITE	VASTUUT	TOIMENPITEET
Esimiehet vastaavat siitä, että työntekijöiden ja sijaisten sekä vapaaehtoistyöntekijöiden turvallisuusperehdytys ja -koulutus toteutuu tarkoituksenmukaisella tavalla.	Esimiehet ymmärtävät vastuunsa turvallisuusperehdytysten ja -koulutusten toteuttamisesta, seuraamisesta, dokumentoimisesta ja raportoinnista tarpeen vaatiessa.	Esimiehet vastaavat siitä, että jokainen alainen, sijainen, sidosryhmän edustaja ja myös vapaaehtoistyöntekijä pääsevät osalliseksi turvallisuusperehdytyksestä ennen työtehtävän aloittamista. Jokainen pidetty perehdytys dokumentoidaan.
Turvallisuuskoulutuksen toteutus on riskilähtöistä ja organisaation muuta toimintaa tukevaa.	Kohteessa on ryhmätyönä toteutettu kattavasti ja monipuolisesti riskien arviointia ja käsittelyä. Riskit ovat priorisoituina ja niille on määritelty paitsi hallintatoimenpiteet, myös omistaja sekä säännöllinen seuranta. Jäännösriski tunnistetaan myös osana riskien arviointia.	Turvallisuuskoulutuksen ja -perehdytyksen sisällöt määritellään riskien arvioinnin kautta – merkittävimmät riskit huomioidaan koulutusten sisällöissä ensin. Samoin koulutuksen sisällöissä korostetaan työntekijän oikeutta tietää työhönsä liittyvät riskit.
Arjen turvallisuustyön toteuttamisen suhteen on linjattu myös yhteistä, jaettava vastuuta ja sitä kautta myös velvollisuutta kehittää sekä ylläpitää turvallisuutta kukin omassa työssään.	Turvallisuus on jalkautettu koko organisaatioon ja jokainen yhteisön jäsen pyrkii toimimaan turvallisesti omassa työssään. Jokainen ymmärtää velvoitteensa ilmoittaa havaitsemastaan turvallisuushavainnosta tai –poikkeamasta organisaation tähän tehtävään rakennettua ilmoitusväylää pitkin.	Jokainen yhteisön jäsen toimii turvallisesti ja vastuullisesti päiväkodin toiminnassa. Hän toimii itse myös aktiivisesti turvallisuusperehdytyksen sisäistämisen osalta. Yhteisön jäsen ymmärtää velvollisuutensa ilmoittaa viipymättä havaitsemastaan turvallisuuspuutteesta, -poikkeamasta tai -havainnosta. Hän tuo esille myös turvallisuutta kehittävät ideansa.

Se, miten vapaaehtoistyöntekijän vastaanottavan organisaation tulisi järjestää turvallisuuskoulutus ja -perehdytys osana muuta turvallisuustyötä, määräytyy minimisään lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Koulutussuunnittelun lähtökohtana voi pitää seuraavia turvallisuusjohtamisen lähtökohtia: Esimiehet vastaavat työntekijöiden turvallisuusperehdytyksestä ja -koulutuksista sekä koko yhteisön eri jäsenille järjestettävän säännöllisen, tehtäväkohtaisen turvallisuuskoulutuksen toteutumisesta sekä sen dokumentoinnista ja raportoinnista. Turvallisuuskoulutuksen toteutus on riskilähtöistä ja organisaation muuta toimintaa tukevaa. Samalla se tarkoittaa turvallisuustyön toteuttamisen suhteen myös yhteistä, jaettua vastuuta ja sitä kautta myös velvollisuutta kehittää sekä ylläpitää turvallisuutta kukin omassa työssään. (Ranta & Huovila 2015; Ranta & Martikainen 2018, 46-50.) Kuviossa 2 on esitetty riskilähtöisen turvallisuuskoulutuksen suunnitteluprosessi.

Kuvio 3: Riskilähtöisen turvallisuuskoulutuksen suunnitteluprosessi (Ranta & Martikainen 2019, 40)

KYSYMYKSIÄ RIITTÄVÄN TURVALLISUUS- KOULUTUKSEN- JA PEREHDYTYKSEN JÄRJESTÄMISEKSI

- Toteutetaanko turvallisuuskoulutusta tehtäväkoh-
taisesti huomioiden erityisesti sijaiset, sidosryhmät
sekä vapaaehtoistyötä tekevät?
- Onko turvallisuuskoulutus suunnitelmallista ja riittä-
vää vapaaehtoistyöntekijöiden osata?
- Perustuuko turvallisuuskoulutus ja -perehdytys tun-
nistettuihin riskeihin ja niiden prioriteetteihin?
- Onko vapaaehtoistyöntekijöiden turvallisuuskoulu-
tus ja – perehdytys riskilähtöistä?

7.2 TURVALLISUUSILMOITUSMENETTELY OSANA VAPAAEHTOISTOIMINNAN TURVALLISTA TOTEUTTAMISTA

Turvallisuushavaintojen ja -poikkeamien, turvallisuuden kehittämisideoiden sekä läheltä piti -tapauksien ilmoittamista varten on hyvä olla turvallisuusilmoitusmenettely, joka kattaa myös vapaaehtoistoiminnan ken-
tän. Hyvä ja monipuolinen turvallisuusilmoitusmenettely sisältään kaikki turvallisuuden osa-alueet. Hyvällä
ja toimivalla ilmoitusmenettelyllä vapaaehtoistyötä vastaanottavan organisaation mahdollisuudet saada
ajankohtaista tietoa työpaikan vaaroista monikertaistuu. Voidaankin ajatella, että kattava ilmoitusmenettely
on yksi keino toteuttaa lainsäätäjän tavoitetta työhön liittyvien vaarojen tunnistamiseksi.

Kaikki työyhteisön jäseniltä saadut turvallisuushavainnot ja -ilmoitukset asioista, jotka liittyivät niin arjen
toimintaan kuin myös työympäristön turvallisuuteen sekä viihtyisyyteen, ovat arvokkaita. Paras tilanne va-
paaehtoistoiminnan osalta on, kun ilmoituksia saadaan laajasti kaikista mahdollisista turvallisuushavainnoista
ja – poikkeamista huomioiden myös mahdollisuus ilmoittaa läheltä piti -tapauksista sekä ideoista kehittää
turvallisuutta. Tämä koskee niin lähettävää organisaatiota kuin myös vapaaehtoistyötä vastaanottavaa orga-
nisaatiota – molemmat hyötyvät näistä ilmoituksista erityisesti vapaaehtoistoiminnan turvallisuuden kehit-
tämisessä. Ilmoituksesta mahdollisesti seuraavien puuttumistoimenpiteiden kattavuus, tehokkuus ja samalla
ehdoton objektiivisuus ovat myös auttamassa luomaan turvallista työympäristöä. Usein organisaation ulko-
puolinen toimija havaitsee sellaisia puutteita ja kehittämiskohteita, joihin työpaikan varsinaiset työntekijät
eivät ole osanneet arjessa kiinnittää huomiotaan. (Ranta & Martikainen 2018, 45-51.) Toinen näkökulma liittyy
tapahtuneiden tapaturmien sekä muiden tapausten nopeaan ja perusteelliseen tutkimiseen – sitä pidetään
keskeisenä tekijänä käytännön turvallisuustyössä onnistumisessa. On tärkeä nähdä tapahtumien syiden taak-
se. Simolan mukaan perussyyt ovat varsinainen ”tauti” tapahtuman takana, ja ne heijastavat koko johtamis-
järjestelmän, toimintaohjeiden tai niiden noudattamisen puutteita (Simola 2005, 133).

Myönteisen turvallisuusasenteen ja -tietoisuuden luominen myös vapaaehtoistoiminnan osalta perustuu siihen, että hyvin toimiva tapaturmien ja vaaratilanteiden tutkimus- ja raportointijärjestelmä tukee myönteisen turvallisuusilmapiirin kehittymistä. Tällöin vaaratilanteet nähdään erityisen arvokkaina oppimiskokemuksina jo pelkästään siitä syystä, ettei syntyneessä tilanteessa kukaan onneksi loukkaantunut. Huomion pitäisi kohdistua myös koettuihin vaara- tai läheltä piti –tilanteisiin. Vaaratilanteiden avoin raportointi edellyttää, ettei ketään syyllistetä ja ilmoittajalle annetaan palautetta asiasta. Hyvin toimiva vaaratilanneilmoitusjärjestelmä voi paljastaa sellaisia vahinkoja, joista ei olisi voitu ilmoittaa ilman järjestelmän olemassa oloa. Simolan mukaan toimivalla vaaroista ilmoittamisella voidaan saavuttaa muun muassa seuraavia etuja:

- Sattuneita tapauksia analysoimalla voidaan jatkossa estää samanlaisen tai vakavamman vahingon syntyminen.
- Ihmiset eivät koe vaaratilanteita tunteen kautta, kun taas tapaturmiin reagoimisessa tunnetekijät korostuvat. Vaaratilanteiden käsittely tapahtuu helpommin ja mahdolliseen muutostarpeeseen on helpompi suhtautua positiivisesti.
- Vaaratilanteita on lukumääräisesti riittävästi laadullisen analyysin tueksi (verrattuna tapatumamääriin).
- Vaaratilanteiden raportoinnilla on mahdollisuus parantaa turvallisuustoiminnan yhteistyötä henkilökunnan ja johdon välillä. (Simola 2005, 133; Martikainen & Ranta 2018, 45-51.)

Turvallisuusilmoitusmenettely edellyttää vapaaehtoistyöntekijän ohjeistamista esimerkiksi osana turvallisuusperehdyttämistä. Luottamuksen aikaansaamiseksi on hyvä kuvata, miten menettelyn kautta voidaan turvallisuuksenhavaintoja ja -poikkeamia sekä mahdollisia jatkotoimia käsitellä luottamuksellisesti sekä systemaattisesti. Samalla voidaan korostaa myös sitä, että jokaisen oikeutena ja samalla myös velvollisuutena on tehdä havaintonsa mukainen ilmoitus turvallisuuteen liittyvästä havainnoista, onnettomuudesta, vaaratilanteesta tai muusta poikkeamasta vapaaehtoistoiminnassa. Myös kehittämisideoille on hyvä mahdollistaa ilmoitusmenettelystä oma polkunsä. Vaade ilmoittamisesta on hyvä kirjata myös perehdyttämishjeisiin.

TÄRKEITÄ KYSYMYKSIÄ TURVALLISUUSILMOITUSMENETTELYSTÄ

- Miten turvallisuutta johdetaan turvallisuusilmoitusten osalta?
- Onko yhteisöllä käytössään kaikki turvallisuuden osa-alueet huomioiva turvallisuusilmoitusmenettely, joka huomioi myös vapaaehtoistyöntekijät?
- Miten vapaaehtoistyöntekijöitä on innostettu mukaan ilmoittamaan?
- Miten yhteisön jäseniä kannustetaan ilmoittamaan havaitsemistaan poikkeamista, havainnoista, ideoista tai läheltä piti -tilanteiden osalta?
- Onko varmistettu, että saatavilla on riittävä osaaminen sen selvittämiseksi, mitä ilmoitetussa asiassa on tosiasiallisesti tapahtunut?
- Kuka vastaa puuttumisista, jos kysymyksessä olisi esimerkiksi epäily rikoslain alaisesta teosta?
- Onko puuttumisesta vastaavalla riittävä taito ja ymmärrys siihen, miten puututaan ja miten suojataan sekä ilmoittajaa että myös mahdollista ilmoituksen kohdetta?
- Miten varmistetaan, että puuttuminen hoidetaan asiallisesti, kohdetta leimaamatta ja kuitenkin tavoitteellisesti?

Lähteet:

Ammattikorkeakoululaki (932/2014). Viitattu 17.02.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>

Arkistolaki (831/1994). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940831>

Card, A. J.; Ward, J. R. & Clarkson, P.J. Beyond FMEA: The structured what-if technique (SWIFT) Journal of Healthcare Risk Management, 2012, 31, (4) 23–29.

Elinkeinoelämän keskusliitto. 2016. Yritysturvallisuus. Viitattu 17.02.2020. [https://ek.fi/mita-Elintarvikelaki \(23/2006\)](https://ek.fi/mita-Elintarvikelaki%20(23/2006)). Viitattu 15.1.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060023>

Euroopan parlamentti. 2008. Mietintö vapaaehtoistyön roolista taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi (20007/2149(INI)). Viitattu 21.2.2020. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2008-0070+0+DOC+PDF+V0//FI>

Hallintolaki (434/2003). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>

Huumausainelaki (373/2008). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080373>

Jätelaki (646/2011). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110646>
Kansanterveyslaki (66/1972). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1972/19720066?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Kansanterveyslaki%20%2866%2F1972%29>

Kansalaisareena. 2014. Vapaaehtoistoiminnan kehittämisen esteet ja kehittämistarpeet. Viitattu 20.1.2020. <http://www.kansalaisareena.fi/estekartoitus.pdf>

Kemikaalilaki (599/2013). Viitattu 20.2.2020 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20130599?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kemikaalilaki%20>

Kielitoimiston sanakirja. S–Ö. 2006. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011). Viitattu 21.2.2010. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110920>

Kuntalaki (410/2015). Viitattu 20.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>
Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (306/2019). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190306>

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983). Viitattu 20.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>

Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä (148/2014). Viitattu 20.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140148>

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020504>

Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060044>

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa (1233/2013). Viitattu 20.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131233>

Laki yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040759>

Lastensuojelulaki (417/2007). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Martikainen S., Ranta T. 2018. Johdon vastuusta ja toiminnasta ulkomaantyön turvallisessa arjessa ja häiriötilanteissa. Laurea Julkaisut 98. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.2.2019. URN:ISBN:978-951-799-497-2.

Maslow, A. H. 1943. A Theory of Human Motivation. Psychological Review, 50.

Mielenterveyslaki (1116/1990). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1990/19901116>

Mäkinen, K. 2007. Organisaation strateginen kokonaisturvallisuus. Helsinki: Edita.

Oravasaari, T. & Järvensivu, T. (toim.). 2014. Vapaaehtoistoiminnan ja hoivayritysten kumppanuusmalli. Vapaaehtoiset kumppaneiksi (Vapari) –hanke. Laurea-ammattikorkeakoulu ja Aato-yliopisto. Viitattu 20.2.2020. <http://www.kansalaisareena.fi/VaPari-kumppanuusmalli.pdf>

Pelastuslaki (379/2011). Viitattu 20.1.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379>

Peruspalvelukuntayhtymä Kallio. 2020. Vapaaehtoistoimijoille. Viitattu 21.2.2020. <https://kalliopp.fi/vapaaehtoistoimijoille>

Pessi, A. P. & Oravasaari T. 2010. Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä – Tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoiminnasta. Avustustoiminnan raportteja 23.

Raha-automaattiyhdistys. Viitattu 21.2.2020. <http://www.kansalaisareena.fi/RAYraportti23.pdf>

Ranta, T. 2016. Riskilähtöisen koulutuksen keinoin kohti tehtäväkohtaista osaamista. Teoksessa Martikainen S. Toim. 2016. Varautuva, turvallinen koulu. Laurea Julkaisut 70. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.2.2019. URN:ISBN:978-951-799-446-0 46 – 53.

Ranta, T. & Huovila, E. 2015. Myönteinen ilmapiiri ja yhteinen tahtotila Laurea-ammattikorkeakoulun ja –kirjaston turvallisuuden kehittämisen lähtökohtina. UAS Journal, Journal of Finnish Universities of Applied Sciences, nro 1.

Ranta, T. & Martikainen, S. 2016. Turvallisuutta henkilökohtaisen kiinnostuksen kautta. Turvallisuus & Riskienhallinta. 3/2016. s. 16-17.

Ranta, T. & Martikainen, S. 2017. Turvakävelen turvallinen koulu. Laurea Julkaisut 81. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.02.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-465-1>

Ranta, T. & Martikainen, S. 2019. Turvallisuusjohtaminen varhaiskasvatuksen tukena - lapsen oikeus turvalliseen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Laurea Julkaisut 106. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-510-8>

Rikoslaki (39/1889). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>

Rochester, C., Ellis Paine, A., Howlett S. & Zimmeck, M. 2010. Volunteering and Society in the 21st Century. Palgrave, Basingstoke.

SFS-EN ISO 9001:2015. Laadunhallintajärjestelmät. Vaatimukset. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto.

SFS-EN IEC 31010:2019:en. Risk management. Risk assessment techniques. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto.

SFS-ISO 31000:2018. Riskienhallinta. Ohjeet. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto.

SFS-ISO 45001: 2018. Työterveys ja työturvallisuusjärjestelmät. Vaatimukset ja niiden soveltamisohjeita. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto.

SFS-opas 73:2011. Riskienhallinta. Sanasto. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto.

Simola, A. 2005. Turvallisuuden johtaminen esimiestyönä. Tapaustutkimus pitkäkestoisen kehittämishankkeen läpiviennistä teräksen jatkojalostustehtaassa. Väitöskirja. Oulun yliopisto.

Sisäministeriö. 2017. Hyvä elämä – turvallinen arki. Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017. Sisäministeriön julkaisu 15/2017. Viitattu 14.1.2020. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80782/sisaisen-turvallisuuden-strategia-verkko.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus haitallisiksi tunnetuista pitoisuuksista (538/2018). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180538>

Suomen perustuslaki (731/1999). Viitattu 17.02.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Suomen Riskienhallintayhdistys 2012–2020. Potentiaalisten ongelmien analyysi. Viitattu 21.1.2020. <https://www.pk-rh.fi/tools/poa-analyysi.html>

Stranius, L. 2018. Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa. Kansalaisareena. Viitattu 15.2.2020. <http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2018/05/Vapaaehtoisty%C3%B6n-tekeminen-Suomessa-2018-Stranius.pdf>

Tekijänoikeuslaki (404/1961). Viitattu 20.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>

Terveystieteiden tutkimuslaki (1326/2010). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

Tietosuoja- ja tietosuojalaki (1050/2018). Viitattu 22.1.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050>

Tilastokeskus. 2019. Käsitteet ja määritelmät. Ansiotyö. Viitattu 14.2.2020. <https://www.stat.fi/keruu/tyo/kasitteet.html>

Työaikalaki (872/2019). Viitattu 20.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190872>
Työntekijän työeläkelaki (395/2006). Viitattu 21.1.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060395>

Työsopimuslaki (55/2001). Viitattu 20.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055>

Työsuojelu. 2015–2019. Vapaaehtoistyö. Viitattu 20.12.2019. <https://www.tyosuojelu.fi/tyosuojelu-tyopai-kalla/vapaaehtoistyo>

Työtapaturma ja -ammattitautilaki (459/2015). Viitattu 20.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150459>

Työterveyshuoltolaki (1383/2001). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011383>

Työturvallisuuslaki (738/2002). Viitattu 23.1.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>

UN Volunteers. 2015. N.d., International UN Volunteer Handbook. Conditions of Service – United Nations Volunteers programme. Viitattu 23.3.2019. https://www.unv.org/sites/default/files/International_UN_Volunteers_Conditions_of_Service_0.pdf

Vahingonkorvauslaki (412/1974). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1974/19740412>

Valliluoto, S. 2014. Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista ja esteistä. Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksiä 3/2014. Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Viitattu 21.2.2020. <https://www.kkv.fi/globalassets/kkv-suomi/julkaisut/selvitykset/2014/kkv-selvityksia-4-2014-vapaaehtoistoiminta.pdf>

Valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä. (715/2001). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20010715>

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011). Viitattu 22.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110407>

Valtioneuvoston asetus räjähdyskelpoisten ilmaseosten työntekijöille aiheuttaman vaaran torjunnasta (576/2003). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030576>

Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta melusta aiheutuvilta vaaroilta (85/2006) Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060085>

Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta tärinästä aiheutuvilta vaaroilta (48/2005). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050048>

Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksista (577/2003). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030577>

Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvamerkeistä ja niiden vähimmäisvaatimuksista (687/2015). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150687>

Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180753>

Valtioneuvoston päätös käsin tehtävistä nostoista ja siirroista työssä (1409/1993). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1993/19931409>

Valtioneuvoston päätös näyttöpäätetyöstä (1405/1993). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1993/19931405>

Valtiovarainministeriö. 2015. Vapaaehtoistyö, talkootyö, naapuriapu – kaikki käy. Vapaaehtoistoiminnan koordinaatiota ja toimintaedellytysten kehittämistä selvittävän työryhmän loppuraportti. Viitattu 15.1.2020. <https://docplayer.fi/8222949-Vapaaehtoistyö-talkootyö-naapuriapu-kaikki-kay.html>

Vuosilomalaki (162/2005). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050162>

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Ympäristönsuojelulaki (527/2014). Viitattu 21.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140527>

Liite 1: Esimerkkejä vapaaehtoistoimintaan liittyvistä riskeistä

SOPIMUKSET, VAKUUTUKSET, VÄÄRÄT ODOTUKSET

- VAPAAEHTOISTOIMINNAN KOHTEET VAIHTUVAT USEIN
- VAPAAEHTOISTOIMINNAN KOHTEISTA EI OLE SOVITTU KIRJALLISESTI KOHTEEN KANSSA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ RIKKOO JOTAIN KOHTEESSA YMMÄRTÄMÄTTÖMYYTÄÄN
- EI OLE OTETTU VAKUUTUSTA VAPAAEHTOISTOIMINTAAN
- VAKUUTUS EI KATA KAIKKIA VAHINKOJA VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖLLE TAI KOHTEELLE, KUN VAHINKO ON TAPATURMA TAI TAHALLINEN TAI VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ ON TIETÄMÄTÖN
- KOHDE EI YMMÄRRÄ VAPAAEHTOISTOIMINNAN LUONNETTA

PEREHDYTYS, OHJAUS, MAINE, RISKIEN ARVIOINTI

- KOHTEEN RISKEJÄ EI OLE ARVIOITU
- PEREHDYTYSVASTUUSTA EI OLE SOVITTU
- KOHDE EI PEREHDYTÄ VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖÄ
- PEREHDYTYSTÄ EI OLE DOKUMENTOITU
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ EI TUNNE KOHTEEN TURVALLISUUSOHJEITA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ AUTTAA VÄÄRIN TAI PUUTTEELLISESTI ESIMERKIKSI TÄYTTÄESSÄÄN HAKEMUSTA YHDESSÄ ASIAKKAAN KANSSA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ VIESTII VAPAAEHTOISTOIMINNASTA SOSIAALISESSA MEDIASSA LUVATTA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ JOUTUU RIKOLLISEN TOIMINNAN VÄLIKAPPALEEKSI
- VAPAAEHTOISTOIMINTA EDISTÄÄ EPÄEETTISTÄ TOIMINTAA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ KULJETTAA ASIAKKAITA OMALLA AUTOLLAAN
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ EI OSAA TOIMIA OIKEIN HÄTÄTILANTEESSA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ PALJASTAA ASIAKKAALLE MENETTELYJÄ, JOITA EI SAISI PALJASTAA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ KERTOO ASIAKKAASTA, JOSTA TOINEN HENKILÖ VOITUNNISTAA TÄMÄN
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ JOUTUU KÄSITTELEMÄÄN RAHAA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ KÄSITTELEE ASIAKKAAN MAKSUVÄLINETTÄ
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ KÄSITTELEE LUOTTAMUKSELLISTA TIETOA

SAIRAUDET, SAIRASTUMINEN

- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄN HENKILÖN ROKOTUKSET EIVÄT OLE KUNNOSSA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ EI TIEDÄ ASIAKKAAN ALLERGIOITA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ EI TUNNE TUOKSUTTOMUUDEN VAATIMUSTA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ VIE TARTUNTATAUDIN KOHTEESEEN
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ SAA YLEISVAARALLISEN TARTUNTATAUDIN KOHTEESTA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ TRAUMATISOITUU TAI SIJAIS-TRAUMATISOITUU
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ JOUTUU TILANTEESEEN, JOSSA JOUTUISI ANTAMAAN ENSIAPUA OSAAMATTOMANA – EI TOIMI
- ASIAKAS SAA SAIRAUSSKOHTAUKSEN
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ JOUTUU TILANTEESEEN, JOSSA ASIAKAS TARVITSEE LÄÄKETTÄ

YKSINYÖSKENTELY, VAARATILANTEET, ONNETTOMUUDET

- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ EI OSAA POISTUA HÄTÄTILANTEESSA KOHTEESTA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ JOUTUU TYÖSKENTELEMÄÄN YKSIN JA JOUTUU EPÄILYLLE ALTTIIKSI, ESIM. EPÄILLÄÄN HÄNEN REHELLISYYTTÄÄN
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ LUOVUTTAAP LAPSEN VÄÄRÄLLE HENKILÖLLE
- LAPSI KARKAA VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄLTÄ HENKILÖLTÄ
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ JOUTUU KOHTEESSA RISTIRIITATILANTEeseen KESKEN VÄLIENSELVITTELYN
- ASIAKAS SAA RAIVOKOHTAUksen VAPAAEHTOISTOIMINNAN AIKANA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ JOUTUU HÄIRINNÄN TAI VAINON KOHTEEKSI
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ JOUTUU TYÖSKENTELEMÄÄN YKSIN
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ NOSTAA VÄÄRIN
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄLLÄ HENKILÖLLÄ EI OLE TARVITTAVIA VARUSTEITA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ EI KÄYTÄ SUOJAIMIA

ARVORISTIRIIDAT, LOUKATUKSI TULEMINEN, KELPAAVUUS

- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄLTÄ HENKILÖLTÄ PUUTTUU KOHTEEN TAUSTATIEDOT
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ EI KELPAA KOHTEELLE TAI ASIAKKAALLE HENKILÖKOHTAISISTA SYISTÄ
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ LOUKKAA ASIAKKAAN VAKAUMUSTA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ EI YMMÄRRÄ, ETTÄ OMAT ARVOT EIVÄT OLE KOHTEEN ARVOJA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ NÄKEE EPÄEETTISTÄ TOIMINTAA KOHTEESSA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄ HENKILÖ EI HALLITSE SUKUPUOLINEUTRAALIA MENETTELYÄ
- ASIAKAS LOUKKAA VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄN HENKILÖN ARVOJA
- VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄN HENKILÖN OMAA VAKAUMUSTA LOUKATAAN
- ASIAKAS TARJOAA VAPAAEHTOISTOIMINTAA TEKEVÄLLE HENKILÖLLE RAHAA

AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Vapaaehtoistoiminta, toiselta nimeltään vapaaehtoistyö, tarkoittaa omasta vapaasta tahdosta tapahtuvaa, kaikille avointa työtä, joka hyödyttää kolmatta osapuolta perheen ja ystäväpiirin ulkopuolella. Vapaaehtoistoimintaan liittyy käsite yleishyödyllisyys, jolla tarkoitetaan vastikkeetonta, yhteisvastuullista ja autonomista toimintaa.

Vapaaehtoistyö on saamassa yhä isompaa jalansijaa myös koulutusorganisaatioiden arjessa. Tänä päivänä yhä useampi työntekijä ja opiskelija pääsevät osallistumaan vapaaehtoistyöhön osana omaa työtään tai opintojaan. Jotta työstä koituisi hyvää mieltä ja onnistumisen kokemuksia kaikille osapuolille, on jo ennakolta huomioitava työn suorittamiseen liittyvät riskit sekä turvallisuusvastuut ja niistä sopiminen.

Tämä opas on kirjoitettu sekä vapaaehtoistyöntekijälle, kohdeorganisaatiolle että myös vapaaehtoistyöhön lähettävälle organisaatiolle vapaaehtoistyön turvallisuuden varmistamiseksi.